

Ni cene ni strategije za poljoprivredno zemljište

- Polovina obradivog zemljišta u Srbija ostaje neobrađena, zbog čega godišnje gubimo nekoliko miliona evra
- Trenutno 49 odsto državnog zemljišta nije izdato, a to je površina od oko 240.000 hektara
- Prema SSP, od septembra 2017. godine državljanima EU će biti dozvoljeno da kupuju zemljište u Srbiji, koje je najjeftinije u regionu
- Srbija je danas verovatno jedina zemlja u kojoj se cene poljoprivrednih proizvoda formiraju potpuno slobodno, bez ikakvog uticaja države

Jedna od ključnih tema Poljoprivrednog foruma bilo je i pitanje – **Čije će biti poljoprivredno zemljište**, odnosno, kakve će posledice imati Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, ukoliko Nacrt koji je aktuelan bude usvojen.

Polovina obradivog zemljišta kojim raspolaže Srbija ostaje neobrađeno ili bude nezakonito uzurpirano, zbog čega godišnje gubimo nekoliko miliona evra. Prema podacima, 49 odsto državnog zemljišta nije izdato, a to je površina od oko 240.000 hektara. Trenutno se samo u sudskim sporovima po tom osnovu potražuje oko 22 miliona evra. Zbog toga zakonodavac smatra da Zakon o poljoprivrednom zemljištu mora da se promeni.

Prema rečima **prof. Dr Miladina Ševarlića, predsednika Društva agrarnih ekonomista Srbije**, Nacrt ovog zakona invalidan jer obuhvata samo državno zemljište, koje u procentima predstavlja svega jednu desetinu obradivog zemljišta u Srbiji.

- Zakon predviđa besplatno ustupanje zemljišta koje bi nakon nekog vremena prešlo u vlasništvo zakupaca. Toga ni u jednom pravnom sistemu nema, to je presedan. Dalje, niko se i dalje ne bavi činjenicom da će prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju 31. septembra 2017. godine državljanima EU biti dozvoljeno da kupuju zemljište u Srbiji, a ono je višestruko jeftinije nego u većini zemalja EU.

Ševarlić je naglasio i da Hrvatska ima moratorijum na prodaju državnog zemljišta, i daje ga u zakup na period od 50 godina. Mađarska je Ustavom zabranila prodaju državnog zemljišta. U Izraelu, na primer, 99,7 odsto zemljišta je u vlasništvu države, a daje se na zakup u trajanju od 49 godina.

Prema rečima **Miroslava Kiša, predsednika Asocijacije poljoprivrednika Srbije**, nedopustivo je što Nacrt zakona predviđa da se jednom investitoru može dodeliti čak 30 odsto zemljišta lokalne samouprave.

- To je korak ka unazađivanju porodičnih gazdinstava, njihovog statusa i konkurentnosti – kaže Kiš. – Zato je naša Asocijacija predložila da se 200.000 hektara državnog zemljišta proda našim poljoprivrednim proizvođačima, makimum 20 hektara svakom. Od novca koji bi država tom prodajom dobila, mogao bi se osnovati Fond za unapređivanje poljoprivrede u celoj zemlji. Ne trebaju nam strani investitori, sve mogu i naši.

Jasna Mastilović, iz Instituta za prehrambene tehnologije, istakla je da ključno pitanje nije čije će biti poljoprivredno zemljište, već na koji način će se tom zemljom upravljati.

- Mi i sada imamo problem malih prinosa, a jedini način da poljoprivrednici opstanu jesu visoke cene. To naravno za sobom vuče činjenicu da sa visokim cenama, ne mogu biti konkurentni. U Srbiji imamo primer paradajza, koji je veoma jednostavna kultura za gajenje, a mi imamo prinos od svega 20 tona po hektaru. Mogli bismo imati 70.

Zajednički zaključak panelista je da bi **na državnom nivou trebalo sačiniti Strategiju očuvanja poljoprivrednog zemljišta, u smislu da je zemlja neobnovljiv resurs koji se mora čuvati**. Prethodnih decenija, angažovanje agronoma bilo je minimalno i poljoprivrednici su na svoju ruku tretirali i održavali zemlju, što je dovelo do smanjenja prinosa.

Poljoprivredni forum Ekonomskog Instituta *Hrana za Evropu*, bio je i mesto za suprotstavljanje dve škole mišljenja u pogledu razvoja agrara: sa jedne strane one liberalne, i intervencionističke sa druge - koja zastupa aktivnu ulogu države na tržištu poljoprivrednih proizvoda.

Nekadašnji pokrajinski sekretar za poljoprivredu Goran Ješić ocenio je da srpski političari samo deklarativno pokazuju interesovanje za poljoprivredu, i da je to jedan od razloga zbog kojeg nedostaju prave kapitalne investicije koje srpskoj poljoprivredi bolno nedostaju, posebno u navodnjavanju.

- Kapitalne investicije daju konkretne rezultate i to je lako izmerivo. Sa druge strane, potrebno je da odustanemo od subvencija u nekim sektorima, gde su one neodržive i nedelotvorne. Neophodno je takođe da konačno počnemo sa ukidanjem monopola. Stvar je prilično jednostavna: Ili ćemo se liberalizovati ili ćemo nestati – kaže Ješić.

On smatra da taj proces ipak mora teći kontrolisano kako bi se uzela u obzir i socijalna kategorija poljoprivredne proizvodnje, odnosno činjenica da u domaćoj poljoprivredi radi skoro 25 odsto od ukupnog broja zaposlenih, što je po njemu neodrživo sa tačke razvoja i konkurentnosti. Ovom stanovištu se suprotstavio **profesor na Ekonomskom fakultetu u Subotici Koviljko Lovre** ocenivši da je upravo najveći problem u neoliberalnom konceptu poljoprivrednog razvoja, koji je tvrdi on, napušten i u zemljama u kojima je nastao:

- Apsolutno sve razvijene zemlje imaju neki oblik kontrole cena poljoprivrednih proizvoda – rekao je Lovre i ističe da Evropska Unija, na koju se toliko ugledamo propisuje interventne cene na osnovu kojih nadležne ustanove intervenišu na tržištu, povlačenjem ili puštanjem roba u promet.

Lovre tvrdi da je Srbija danas verovatno jedina zemlja u kojoj se cene poljoprivrednih proizvoda formiraju potpuno slobodno, bez ikakvog uticaja države, što je prema njegovom mišljenju - katastrofalno za proizvođače:

- Ovome je bitno doprineo novi zakon o Direkciji za robne rezerve kojim joj je praktično oduzeta nadležnost da utiče na cene poljoprivrednih proizvoda. Direkcija za robne rezerve pretvorena u jednu sterilnu instituciju koja je izgubila svaku mogućnost za intervenciju i zaštitu domaćih proizvođača ali i potrošača.

Tržišni viškovi koji se pojavljuju u poljoprivrednoj proizvodnji, kaže on, nisu rezultat povećanja konkurentnosti već nažalost, drastičnog opadanja domaće tražnje:

- Da je tražnja rasla po stopi od samo 2 odsto mi ne bi ni izbliza imali ovakav trgovinski bilans koji imamo danas. Nažalost, mi imamo simultane trendove smanjenja broja stanovnika i smanjenja kupovne moći odnosno tražnje za poljoprivrednim proizvodima i tu se mora intervenisati odlučno.